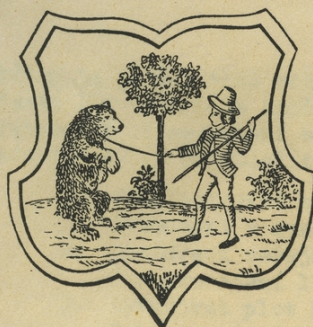

VĚTRNÍK

Vydává MNV ve Vysokém nad Jizerou s aktivem kulturních pracovníků

Větrník - roč.IV.-č.11- 1971.

Vysoké n. Jiz. 12.11.1971.

V r á c e n ý t i t u l .

Na veřejné plenární schůzi národního výboru ve Vysokém nad Jizerou dne 7.října 1971 bylo předsedovi národního výboru, Josefu Háskovi slavnostně odevzdáno členem východočeského krajského národního výboru v Hradci Králové toto usnesení ze dne 25.září 1971 :

Východočeský krajský národní výbor Hradec Králové se usnesl podle § 12, odst.1, zákona č.69/1967 SB o národních výborech, že obec Vysoké nad Jiz. je obcí městského charakteru, v níž působí od 1. října 1971

M ě s t s k ý n á r o d n í v ý b o r .

Když před 20 lety se rozhodlo město Vysoké vzpomenout svého šestistylého trvání, bylo zjištěno, že nejstarší privilegia městská pravděpodobně shořela při velikém požáru r.1834, a že už se nikdy asi nedovíme přesné datum jeho založení.

Nejstarší zpráva o Vysokém z roku 1352 se týká fary, existujícího kostela svaté Kateřiny, který byl poblíž stávajícího velkého tržiště / dnešní náměstí /. V konfirmační knize pražského kapitulního archivu je zaznamenána další zpráva ze 4.srpna 1354, v níž Heník z Waldštejna prezentuje nového kněze a v této zprávě jest obec Vysoká poprvé výslovně zapsaná jako město Alta - Civitas, / Vysoké Město /. V další zprávě z r. 1369 označeno je město Wysoký a v r. 1371 město Wissoký. V obou zprávách prezentuje kněze Jindřich z Waldštejna, řečený Nistějka. Dle těchto záznamů byly 600 leté oslavy založení města položeny do r. 1354, dle první písemné zprávy o Vysokém jako městu, i když je možné, že město založeno bylo o nějaký rok dříve, jako tržiš a hospodářské středisko zboží hradu Nistějky.

Město je vyznačeno už na nejstarší české mapě Gladiánově v r. 1518 a je zaneseno na tvrdý a také na Aretinově mapě z r. 1619.

Nejstarší zobrazení města je na Grauparově mapě panství Jilemnického z r. 1765. / Die Hohe Stadt /. Fotokopie těchto nejstarších zpráv, mapy i vyobrazení můžete shlédnout ve vysokém muzeu.

Při poslední úpravě působnosti národních výborů nebylo Vysoké zařazeno mezi obce, v jejíž čele je Městský národní výbor a tím ztratilo charakter města. Občané, hrdí na starobylost svého městečka, toto těžce nesli a proto 7. října 1971 ze schůze odcházeli s usměvem:

" Tak jsme zase město ! "

26. a 27. listopadu společně k volebním urnám.

Volby do zastupitelských orgánů lidové moci jsou velmi důležitou a náročnou událostí, protože se při nich rozhoduje o dalším rozvoji naší společnosti.

Celá naše vlast žije v současné době čilým předvolebním ruchem. I u nás ve Vysokém n. Jiz. tomu není jinak. Pracuje agitační středisko, které je zřízeno ve střediskové knihovně v budově T.Š. Agitační dvojice navštívily rodiny a pozvaly

občany na předvolební schůzi, která se uskutečnila 1. listopadu t.r. v Krakonoši za účasti 230 občanů. Na schůzi byli představeni kandidáti NF do zastupitelských orgánů. Přítomni byli seznámeni s návrhem volebního programu pro příští pětileté volební období, z něhož nejdůležitější uvádíme :

1. Vyasfaltování cest k továrně Seba, ke Tříči a kolem sokolovny.
Provedení v roce 1972 - 73. Dodavatelsky.
2. Rozšíření veřejného osvětlení ke Tříči, kolem sokolovny a Tyršovou ulicí.
Rok provedení 1972. Zajistí Mě NV.
3. Vybudovat plot kolem hřbitova.
Rok provedení 1972 - 1973. Zajistí Mě NV.
4. Úprava kanalisace podél cesty / staré / ke Tříči, k továrně Seba a od nové bytové zástavby. Akce Z. Rok provedení 1973 - 74.
5. Vybudování požární zbrojnice s bytovou jednotkou.
Akce Z. Rok provedení 1974 - 75.
6. Úprava omítek na náměstí a v hlavní ulici.
Rok provedení 1972 - 1973. Zajistí Mě NV.
7. Rozšíření vodovodního řádu u nové zástavby rodinných domků.
Akce Z. Rok provedení 1973.
8. Vybudování nové ulice od nové zástavby rodinných domků.
Rok provedení 1973. Zajistí Mě NV.
9. Rozšíření mateřské školy. Sdružit finanční prostředky : Mě NV, Seba, Státní statek. Akce Z. Rok provedení 1973.
10. Přemístění lékárny.
Rok provedení 1972. Zajistí OÚNZ.
11. Vybudovat obchodní středisko. Realizace v roce 1975 - 1976.
Akce Z.
12. Zřídit prodej polotovarů. Rok provedení 1972.
Zajistit ve spolupráci s Jednotou nebo státním obchodem.
13. Oprava muzea. Rok provedení 1974. Zajistí Mě NV.
14. Úpravy divadelní budovy Krakonoš a vybudovat širokouhlé kino.
15. Založit lípovou alej u nové sokolovny.
16. Vybudovat autokemping u koupaliště.
17. Dokončit výstavbu sokolovny a slavnostní otevření.
18. Rekonstrukce velkého lyžařského můstku.
19. Oprava malého lyžařského můstku.
20. Rekonstrukce obytného domu čp. 296.
21. Zlepšit bytový fond u čp. 8.
22. Septik u čp. 296.

NF uspořádá 15. 11. o 19 hod. v Krakonoši besedu o významu voleb pro mladé, kteří půjdou poprvé k volbám. Mimo to bude beseda s důchodci o soc. zabezpečení občanů v ČSSR v restauraci Jednoty u ved. s. Milana Josífků.

NF zve všechny občany města Vysokého n. Jiz. na akce pořádané v předvolební kampani a 26. a 27. 11. k odevzdání svého hlasu za socialismus a lepší budoucnost nás všech ve volební místnosti na Mě NV ve Vysokém n. Jizerou.

Vysoké n. Jiz. před volbami.

Před volbami nových zastupitelských sborů ohlíží se zpět nejen ti, kteří byli před 7 roky pověřeni, anebo v tomto mezidobí dodatečně povoláni do funkcí v národních výborech, ale zejména ostatní veřejnost a v nemenší míře ti věrní krajané a přátelé, kteří by chtěli, aby místa, která jsou součástí jejich života a kusem osudu, byla krásná, stále kvetoucí, požehnaná. Pohled na uplynulých sedm let právě končícího volebního období národního výboru ve Vysokém, může být rozhodně klidnější a spokojenější, než pohled zpět na několik období předchozích, kdy město Vysoké, se starou, kulturní, společenskou a národní tradicí muselo jen odpisovat ze své podstaty a na účtech ztrát hromadit jen řádky úbytků. Vysoké opravdu nemělo v uplynulých 27 letech mnoho

štěstí a hlavně věrných vlivných přátel, kteří by mu pomáhali, kteří by je podpořili. Ztratilo charakter města, který mu patří po několik století už pro ulohu, kterou s neporným úspěchem poctivě hrálo v životě celého kraje. Ztratilo všechny úřady, i když skrovné, ale přece jen sem po léta přivádějící občany ze širokého okolí. Nenávratně ztratilo charakter vyhledávaného tržního městečka i jako středisko desítek živností. Dokonce i jeho katastr byl zmenšen o průmyslovou osadu Hradsko - a náhrady v dřívějších obdobích nepřicházely odnikud. Teprve v tomto posledním volebním období byl zastaven dosavadní pokles obyvatelstva i domovního fondu. Vysoké se stalo sídlem ředitelství státního statku. Vybudování několika rodinných domků hlavně při sklenařické silnici, několika činžovních domů a oživení stavebního ruchu i na jiných stranách Vysokého, je také nepomíjitelné aktivum odcházejícího vedení městečka. A pak hlavně je tu pronikavá adaptace školní budovy na náměstí, nový vodovod, nové - moderní osvětlení celého městečka, konečně i osvětlení a oživení po léta zanedbávaného a opomíjeného městského parku, modernisace textilní továrny, osvětlení vzhledu náměstí atd. Snad někomu se zdá, že je toho málo. Ale kdo ví, že Vysoké mělo a dosud má na vlivných místech tak málo přátel a že každá maličkost ke zlepšení životního prostředí tohoto městečka musí být těžce vybojována, uzná, že je toho hodně - a že to zasluhuje vděk a uznání. Doufejme, že je to jen několik krůčků k příznivějšímu svratu a že nový Mě NV - bude mít více štěstí. Jistě mu k němu pomohou všichni, kdož mají Vysoké rádi a kteří vědí, že i v budoucnu by mělo být oblíbeným kulturním, společenským, ale konec konců i hospodářským střediskem kraje. Snad se dočká i přestavby své hospodářské struktury. Dovedné ruce a otevřené hlavy zdejších lidí si toho plně zaslouží.

V. Větrovský.

P ř í r o d a V y s o c k a .

/ 1. Horské prvky mezi obratlovci /

Blízkost Krkonoš a poměrně značná nadmořská výška okolí Vysokého n. Jiz. dávaly by tušit určitou zajímavost zdejší květeny a zvířeny. Potvrzovaly by to zajímavé přírodní poměry v blízkém a jen o málo vyšším Benecku, ba i v podstatně nižším okolí Rokytnice či Jablonce n. Jiz. Tady se už dost často vyskytují prvky horské květeny a zvířeny, např. hořec tolitolistý či kos horský, rejsek horský a pod.

Věnuji se již přes deset roků intenzivnímu výzkumu zvířeny Vysocka a ke svému překvapení jsem zjistil v okolí města jen velice vzácné zajímavější výskyty druhů obratlovců nějak souvisejících s rázovitou zvířenou Krkonoš nebo Jizerských hor. Většina druhů ptačích / až dosud jsem jich tu zjistil bezpečně 58 / patří k běžné fauně středních poloh severovýchodních Čech, zvláště máme-li na mysli druhy zde hnízdící, a snad jen v době tahu nebo podzimního a zimního toulání se tu objeví vzácnější host z Krkonoš. Tak na př. v zimě tu docela ojediněle můžete vidět K o s a h o r s k é h o , význačného bělavým pŕlměsícem na volátku. Na Benecku tento horský příbuzný našeho běžného kosa černého docela hnízdí a jeho zvučný zpěv můžeme na jaře a v létě zaslechnout i mezi beneckými domky. Tu a tam do vysockých zahrad zavítají na třešně, které tu visí na zdívočelých stromech ještě v září, o ř e š n í c i , blízcí příbuzní sojky. Snad ten krásný h ý l o b e c n ý , jehož samečkové září na dálku svým červeným hrdlem a hrudí, tak nápadně kontrastujícími s bílým kostrčem a který tu hnízdí na " Tráčských vrchách " a i s mláďaty zalétá v červenci do vysockých zahrad, může být považován za ukazatele pohorské zvířeny, vedle celkem běžné k v í č a l y , pravidelně tu hnízdící.

Se savci je to na Vysocku ještě horší. Je jich tu jen několik druhů / 16 / a patří vesměs k běžné fauně celých nižších Čech. Byl jsem proto velice překvapen v roce 1968 v červenci nálezem mrtvolky r e j s k a h o r s k é h o v blízkosti vysockého parku. Jak je známo, drobné šelmy a především domácí kočky nechávají ulovené rejsky ležet pro ostrý pach jejich žláz a tak po ránu často nacházíme na cestách mrtvolky rejsků domácích i jiných. Nález rejska horského je první zjištění tohoto druhu v okolí Vysokého n. Jizerou a měl jsem příležitost o něm referovat v Časopise Národního muzea, díl přírodovědný, roč. 137, str. 118. Nejbližší nálezy byly zaznamenány vedle běžného výskytu na Krkonoších, z okolí Dolní Rokytnice a z Rýchor. Rejsek horský je poměrně velký druh, nápadný skoro černou barvou kožíšku a velmi dlouhým ocáskem. Běžně se na Vysocku vyskytují i jiné druhy rejsků, které však známe z celých Čech.

Zvířena plazů a obojživelníků je tu nadmíru chudá, nejen co se týká počtu druhů, ale i počtu kusů. Z plazů je to ještě rka živorodá, která je u nás elementem horským. Vyskytuje se na všech našich horách i vrchovinách od nadm. výšky 500 m. V okolí Vysokého je však vyloženě vzácným prvkem zvířeny. Také mezi obojživelníky je obyvatelem tůňek a nádrží čolek horský, typický příslušník pohorských oblastí, asi od 300m nadm. výšky.

Chudost obratlovců zvířeny na Vysocku dá se vysvětliti jednak drsným klimatem, které vypuzuje druhy teplomilnější, jednak i po staletí zemědělsky zpracovávanou půdou v širokém okolí. Zvláště v posledních letech při intenzivnějším hospodaření státních statků a dost bezohledným kácením divokých porostů / bříz, jeřábů, křovin / spolu s užíváním různých insektů - a herbicidů, ochuzeje se živá příroda Vysocka rapidně.

Doc. Dr. O. Štěpánek.

Snad Vás bude zajímat, že .....

..... na vysockém náměstí stojí osobní auto z NDR, řidič se dívá chvíli do rozložené mapy, chvíli se ohlíží po nejbližších lidech, neboť bezpečně zjišťuje, že neví, kde je. Má sice novou mapu, vydanou ve velikém nákladu v Lipsku, kde všechna města a obce v ČSSR jsou označena pouze česky, ale Vysoké n. Jiz. zde vůbec není, stejně jako silnice z Příchovic vedoucí přes Vysoké n. Jiz. do Poniklé, je na mapě označena jako podružná okresní silnice. A proto právě řada aut z NDR zastavuje na vysockém náměstí a jejich majitelé se ptají chodců, jak se dostanou do Vrchlabí a dále.

Kdysi slavná, běloskvoucí, vápencová, císařská silnice upadla v nemilost. A to nás musí přec hodně mrzet!

..... se těšíme, když v nejbližší době uvidíme u vysocké vodárny a u hospodářské školy pěkné, dobře viditelné tabule s následujícím textem: "Vítá Vás město Vysoké nad Jizerou, 700 m nad mořem".

..... v době, kdy dlel zesnulý A. Zápotocký ve funkci presidenta ve Vysokém a Liberci byl ještě krajským městem, říkalo se v Liberci - hlavně u piva - že dopisy adresované do krajského města nutno označit "Liberec u Vysokého".

..... že téměř 90 letý kulturní a veřejný pracovník Josef Dolenský, dosud brigádník Mě NV v Semilech, jezdil na všechny předválečné vysocké lyžařské závody, organizoval do Vysokého zájezdy saněmi a krom Hanče, pamatuje i Nora Stauerheima, který prý zde skočil 24 m.

..... že tentýž Josef Dolenský, kterému se líbil článek o vysockém pomníku K. Havlíčka Borovského, autoru tohoto článku obšírně sdělil, když povelozem stavitele Petra Kramáře vezli pomník ze Semil do Vysokého a kde mimo jiné prozrazuje, že vysocký park byl pro semiláky vodítkem pro zřízení podobného parku v Semilech.

..... že bronzový odlitek hlavy básníka Viktora Dyky, který byl až do své smrti pravidelným návštěvníkem Vysokého, umístěný na mistrově památníku ve vysockém parku, je darem ing. Žoňy, ředitele cukrovaru v Pardubicích, dlouholetého to letního i zimního návštěvníka Vysokého, zesnulého před dvěma roky u své provdané dcery v Liberci.

..... vysocký rodák, syn cestnístra Svatého docent MUDr. Jaromír Svátý, byl 21. října jmenován mimořádným profesorem pro obor pediatrie. Jmenovací řízení svolal děkanát lékařství Karlovy university do zasedací síně Karolína v Praze.

Upřímně gratulujeme!

Jos. Doubalík.

Ze zápisů Fr. Housy, písmáka ze Staré Vsi.

Dne 15. ledna 1898 ve Vysokém o jarmarce žádný řezník a šenkýř neměl takový odbyt jako nový řezník a hostinský Nesvadba. Dříve tak zapomenutá hospoda a jak oživil! Ostatní řezníci stáli a ruce měli v kápách. Od 15. prosince 1897 prodal masa ze sedmi konů a hovězí a vepřové zvlášť.

Lonský rok a začátek nového zase brali tady koroptve. Lidé je moc chytali a do Jilemnice živé prodávali. Pár za 120 kr.

21. ledna dostal pohodný ve Staré Vsi ze Týče chciplou krávu. Udali ho, že z ní maso prodával, tak tam potom chodili dva četníci vartu, jestli by kdo od něj nesl maso.

V máji přidělávali ve Vysokém větší park, od 3. do 8. máje. Dne 17. máje o jarmarce byla veliká průtrž mračen. Ve Sklenařicích uhodilo a dvě stodoly shořely. V Jabloněčku to nadělalo mnoho škody. U nás potok pro vodu nestačil a voda tekla po lukách. Jarmark byl zkažený.

Letos byla první zmínka o tom, že vysočtí budou držeti pout budoucí rok po sv. Anně.

7. srpna měli vysočtí výlet s hudbou na hora. Když šli domů, stavěli se v Roketnici v pivovare. Tam na ně turnéři rokytenští čekali a házeli po nich kamením. Vysockých bylo dost raněných.

Připravila Fr. Jandová.

Třetí kord pana z Bergeracu ve Vysokém.

Dne 15. t. m. proběhla v našem Krakonoši soutěž III. ročníku slavných monologů o "Cyranův kord." Škoda, že nemůžeme říci to často osvědčené "do třetice všeho dobrého", neboť tento třetí ročník se příliš nepovedl. A to z mnoha aspektů. Dramaturgii soutěže by se dalo vytknouti, že mezi slavné světové monology nechala propašovat na př. pivní plácání Švejko od Kalicha, a podobně i kázání namazaného feldkuráta stejné provenience. A ovšem i také legrácku J. Grosmana, která se sice dobře poslouchá v pražském Semaforu a to ještě v interpretaci svého stvořitele, ale mezi slavné monology v žádném případě nepatří. K tomu navíc dvakrát za večer vodník Ivan z Lucerny v obou případech nepovedený, a je toho tak na jeden večer dost. Loňský úvod soutěže s pláštěm, kordem a širákem Cyranovým byl také působivější než letos, kdy ani z předních řad nebylo lze postřehnouti co je to na scéně vystaveno. Trochu pikantní bylo, že silní muži nechali si uzmut slabou dívkou, tak mužnou a čestnou trofej, jakou Cyranův kord je. Jak jí bude slušet, to už je jiná věc. Sám za sebe bych mínil, že "Roxanin střevíček" jak jsem si jej dovolil vloni nabídnouti, slušel by jí lépe. A konečně ještě několik slov k práci a výroku poroty. V jednom se shodneme, určitě. A sice v tom, že letos ženy jak výběrem tak i kvalitou provedení mužskou účast totálně knockoutovaly. Ovšem, pokud jde o konečný verdikt, tady ta shoda už není tak jednoznačná. Ale jak je dostatečně známo, není to ani první a samozřejmě ani poslední případ, kdy mínění porot se rozešlo s míněním obecnstva. Třetí ročník "Cyranova kordu" je tedy za námi. Ať žije čtvrtý ročník!

Prokop Hásek.

Za posledním vedoucím Vlastivědného kroužku kraje "Zapadlých vlastenců"

Když jsme ve 4. čísle letošního ročníku "Větrníku" vzpomínali, že se dne 22. dubna dožil požehnaného věku 75 let jeden z nejvěrnějších příslušníků naší rodácké obce v Praze, Hynek P a v l í k, netušili jsme, že po půl roce budeme nuceni oznámit tu smutnou zprávu, že jeho pozemské putování zakončil v neděli 26. září 1971 nový srdeční záchvat, kterému podlehl záhy po vystoupení z vlaku na nádraží ve Vlašimi, kam jel navštívit příbuzné. V pátek 1. října t. r. jsme se s ním navždy rozloučili ve velké obřadní síni pražského krematoria na dolních Vinohradech. A v těchto chvílích loučení jsme si znovu uvědomili, že jím naši krajanskou obec opouští jeden z těch, kteří nežili jen sobě a nechtěli žít marně a odpoutáni od prostředí, do kterého je zavály životní osudy. Ve volných chvílích a v časech unavy rád zajižděl hledat posilu a osvěžení na milované Vysocko, do svého Vysokého, kde pobyl i letos v létě ve vysoké zotavovně "Větrov." Byla to jeho poslední návštěva města, v němž prožil své dětství. Tak jako děkovali Hynku Pavlíkovi v pražském krematoriu při posledním rozloučení za obětavou práci zástupci závodu, ONV, KSČ, tak i my mu dnes zde děkujeme za jeho věrnost našemu rodnému kraji.

Ve středu 20. října v nemocnici v Praze O - na Bulovce dočtrpěl po těžkém smrtelném urazu dlouholetý čelný člen vedení bývalého Spolku rodáků a přátel Vysocka n. Jiz., jesenský rodák Václav Z e m a n . Po mnoho let býval pravidelným vysockým zimním i letním hostem. V posledních letech byl nočním hlídačem v jednom z holešovických průmyslových podniků. 8. října ve večerních hodinách po napomenutí skupiny chlapců, kteří řádili kolem hlídaného závodu, byl napaden otcem jednoho z napomínaných, který ho nejprve ohrožoval poštvaným psem a nakonec uderem do obličeje Václava Zemana srazil na dlažbu tak nešťastně, že si při pádu rozrazil lebeční kost. Těžkému zranění pak po 12 ti dnech podlehl. Naše krajská obec v Praze svého milého, klidného, mírného a obětavého krajana bude dlouho postrádat. Čest jeho památce !

K uctění památky 150 letého výročí narození Karla Havlíčka Borovského položili zástupci Vlastivědného muzea a Mě NV ve Vysokém n. Jiz. u jeho pomníku ve vysokém parku věnec se stuhami v národních barvách.

Redakce.

N a r o z e n í n y .

24. října oslavil p. Josef Babec 75. narozeniny.
25. října oslavila pí. Anna Brykmarová 80 let.

Přejeme hodně zdraví!

Ú m r t í .

31. září zemřela v Praze pí. Alenka Adlerová, roz. Ševčíková z Vysokého ve věku 39 let.
20. října zemřel v Náchodě p. Jaroslav Janouch, býv. správce vysocké nemocnice, ve věku 73 let.
21. října zemřela v Pardubicích pí. Marie Jará roz. Holubcová z Hradské, ve věku 63 let.
21. října zemřel v Praze p. Václav Zeman, rodák z Jesenného, ve věku 73 let.
25. října zemřela pí. Zdenka Hořavková ve věku 68 let.
27. října zemřela pí. Anna Hanušová ve věku 86 let.

Čest jejich památce!

P o č a s í :

Pranostiky neculej, vopraudu to v říjnu vyšlo, podzim byl kalej a dyž sme tu měli ten divadelní tejden / ve kerym Vám povíme něco v příštím čísle Větrníku /, tak jen asi jeden den peršelo, ináč se Krakonoš vytáh jak se patří a pochlubil se těm všem lidičkám z Čech a Moravy jakou má ve svý říši krásu. Kokerháč byl přecbrouště pěkněj, jako vystřiženej s papendeklu a vobá i s Lysou horou měli až po horní roketnický domky pelno sněžiště, no krása přenáramná, ušak to ušichni znáte.

Ty vosoby, jako ty hrci, co sem přišli zahrát ten svůj tyáter poudali, že sme tam snad kulisy dali a tepervá dyž dokoukli, tak se nim zatajil dech, hubu dokořán a někerí měli z toho voči ve studýnkách. A my sme byli všichni přenáramně spejchli, že nim mužem něco tak překrásnýho na uvítanou prezentovat. To věřte, jak sme Krakonoše velebili a von se radoval s náma.

Zatim to kalý počasí tervá, neboždici měli pěkný svýtky, protože víter se umoudřil a světylka tiše hořela.

Redakci zaslané použité i nepoužité rukopisy nejsou-li vyžádány zpět, ukládají se do archivu zpravodaje.

Větrník vychází jednou za měsíc. Řídí redakční rada. Příspěvky zasílejte nejpozději do 15. každého měsíce do Vlastivědného muzea. Cena 1.- Kčs.